

dr hab. Ewa Rzetecka-Niewiadomska, prof. AM

Łódź, dn. 18.12.2024 r.

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

ul. Gdańska 32

90-716 Łódź

Dziedzina sztuki

Dyscyplina sztuki muzyczne

Recenzja dorobku Habilitanta Pana dra Aleksandra Mocka

Zlecniodawca recenzji

Zlecenie podjęte w związku z uchwałą Nr 61/2024 Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie z dnia 30 września 2024 r., powołującym Komisję Habilitacyjną w celu przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego panu dr. Aleksandrowi Mockowi.

Załączony do dokumentacji wniosek Habilitanta z dnia 12 czerwca 2024 r. wskazuje do przeprowadzenia postępowania Radę do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Do pisma z Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie z dn. 18.10.2024 r. została dołączona dokumentacja Habilitanta, sporządzona zgodnie z kryteriami określonymi w art. 220 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W dokumentacji Habilitanta znajdują się:

- wniosek przewodni
- dane wnioskodawcy
- kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
- autoreferat
- wykaz osiągnięć naukowych, artystycznych
- dokumentacja – afisze i programy
- dokumentacja – eseistyka – wybór
- Osiągnięcie artystyczne (XXV Dni Bachowskie, 24.3.2021 r., Johann Sebastian Bach, *Die Kunst der Fuge* BWV 1080, *Contrapuncti* I–XI, *Contrapunctus* XIV (niedokończony)

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan Aleksander Mocek otrzymał w 2019 stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, nadany uchwałą Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie. Promotorem w przewodzie doktorskim była prof. dr hab. Magdalena Myczka. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmiał: *Asymilacja idiomów instrumentalnych i wokalnych w kształtowaniu się XVII- i XVIII-wiecznej praktyki kompozytorskiej i wykonawczej na instrumentach klawiszowych. Od „imitatio violistica” do „cantabile”*.

Habilitant jest związany zawodowo z Katedrą Muzyki Dawnej w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie od 2016 r.; od października 2023 r. jest zatrudniony w pełnym wymiarze godzin na stanowisku adiunkta. Kandydat nie ubiegał się wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pozostałe dyplomy i tytuły uzyskane w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie:

2015: Tytuł zawodowy magistra sztuki, dziedzina sztuki muzyczne, kierunek instrumentalistyka, specjalność gra na klawesynie; wynik – bardzo dobry z wyróżnieniem; promotor – prof. dr hab. M. Myczka

2013: Tytuł zawodowy licencjata, kierunek kompozycja i teoria muzyki, specjalność teoria muzyki; wynik – bardzo dobry z wyróżnieniem; promotor – prof. dr hab. Teresa Malecka

2013: Tytuł zawodowy licencjata, kierunek instrumentalistyka, specjalność gra na klawesynie; promotor – prof. dr hab. M. Myczka; wynik – bardzo dobry z wyróżnieniem

2012: Tytuł zawodowy licencjata, kierunek instrumentalistyka, specjalność gra na fortepianie; promotor – prof. dr hab. Andrzej Pikul; wynik – bardzo dobry

Ocena złożonej dokumentacji habilitacyjnej oraz autoreferatu

Autoreferat jest obszernym dokumentem, w którym dr Aleksander Mocek przedstawia swoją drogę edukacji muzycznej, która prowadziła od domowego nauczania, poprzez szkoły, studia wyższe w Polsce i wreszcie - zagraniczne, które oscylowały wokół muzyki dawnej. Habilitant ukazuje się jako wszechstronny muzyk, z doskonałym warsztatem gry na różnych instrumentach klawiszowych, ale także jako teoretyk, wreszcie jako pedagog. Dokumentacja przygotowana jest rzetelnie. Jak przyznaje sam Habilitant, wskazuje On przede wszystkim na działalność ostatnich lat, w tym przede wszystkim od wszczęcia przewodu doktorskiego, a pełny spis odnajdujemy w wykazie osiągnięć. Z kompletnej listy osiągnięć wynika, że działalność artystyczna dra Aleksandra Mocka jest niezwykle bogata i zróżnicowana. W samym zaś autoreferacie Habilitant akcentuje najważniejsze Jego zdaniem dokonania, znaczące dla Jego rozwoju i kariery muzycznej. Wyszczególnienie najważniejszych etapów w czytelny sposób ukazuje artystyczny rozwój Habilitanta.

Spis treści autoreferatu zawiera kolejne punkty:

I. Wykształcenie i droga do muzyki dawnej

II. Praca akademicka

III. Działalność koncertowa

IV. Działalność naukowa, publicystyczna, popularyzatorska i in.

V. Omówienie osiągnięcia

Wyszktałcenie i droga do muzyki dawnej

W rozdziale pod tym tytułem dr Aleksander Mocek przedstawia swoją drogę edukacji muzycznej od pierwszych fascynacji instrumentem klawiszowym i domową edukacją muzyczną, poprzez szkoły aż do czasu studiów w Polsce i we Fryburgu. Z wielkim szacunkiem pochyla się nad rolą swoich nauczycieli – mistrzów, których spotkanie wpłynęło na rozwój zainteresowań muzycznych, chęci poszukiwań i naturalnej drogi, która poprowadziła Go do muzyki dawnej, jej bogactwa, interpretacji i nowych wyzwań związanych z instrumentami klawiszowymi.

Muzyczną edukację rozpoczął jako pięcioletek u p. Doroty Brzęczkowskiej, nauczycielki w szkole podstawowej i dyrygentki chóru. Naukę kontynuował w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Wodzisławiu Śląskim, a następnie w Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia w Rybniku. Habilitant w tym czasie nie miał bezpośredniej styczności z instrumentami dawnymi ani muzyką dawną jako nurtem wykonawczym. W zdecydowanej większości polskich szkół muzycznych nie ma klas klawesynu ani innych instrumentów dawnych, dlatego warto zwrócić uwagę na rozwijające się zainteresowanie, determinację i zamiłowanie Habilitanta.

Habilitant rozpoczął studia w krakowskiej Akademii Muzycznej w klasie fortepianu prof. dr hab. Andrzeja Pikula (z pierwszą lokatą na egzaminach wstępnych), jednocześnie podejmując studia teorii muzyki w tej samej uczelni. W autoreferacie Habilitant wyraża wdzięczność dla Profesora, który nie tylko stawiał przed nim wysokie wymagania (udział w konkursach), ale także dostrzegł zainteresowanie studenta muzyką dawną, wspomagając go w decyzji o podjęciu nauki pod kierunkiem prof. dr hab. Magdaleny Myczki.

Dzięki temu Habilitant mógł wkroczyć na nową ścieżkę rozwoju artystycznego, jako klawesynista specjalizujący się w wykonawstwie historycznym.

Studia we Fryburgu Bryzgowijskim (profesor Robert Hill) ukierunkowały Aleksandra Mocka na historyczne instrumenty klawiszowe. Ważną rolę w edukacji odegrały również inne ważne postaci świata muzyki dawnej - Christoph Rousset czy Mitzi Meyerson, dzięki której dr Mocek zagrał swój pierwszy publiczny projekt w roli realizującego na klawesynie partię basso continuo - *Pasję wg św. Jana* J. S. Bacha w Berlinie, co stanowiło ważny element w kształtowaniu jego sylwetki artystycznej.

Godnym zauważenia jest fakt, iż Habilitant przedstawia z wielkim szacunkiem sylwetki pedagogów, którzy wspierali go w drodze muzycznego rozwoju. Niezwykle istotne jest podkreślenie wpływu początkowej domowej edukacji muzycznej, która rozbudziła wszechstronne zainteresowanie muzyczne. Kolejne etapy nauczania Habilitant kończył z ocenami wyróżniającymi. Jego droga do muzyki dawnej nie była oczywista i łatwa. Brak instrumentów w szkołach, klas klawesynu, wskazuje na wyjątkowe zainteresowanie dra Mocka i Jego determinację. Historia ta jest poparta otwartością pedagogów i mistrzów, którzy uważnie obserwowali talent i rozwój swojego studenta. Doświadczenie zagraniczne Habilitanta ma również ogromne znaczenie. Kształcił się bowiem pod skrzydłami wybitnych specjalistów, a obecnie wykorzystuje swoją wiedzę i doświadczenie pracując w krakowskiej uczelni. Po doktoracie rozpoczął również rozwój swojej klasy klawesynu, którą prowadzi z powodzeniem.

Praca akademicka (działalność dydaktyczna)

Doktor Aleksander Mocek rozpoczął swoją drogę kariery akademickiej jako doktorant prowadząc zajęcia z harmonii dla studentów Katedry Organów oraz jako akompaniator w Katedrze Muzyki Dawnej, gdzie początkowo jako asystent, a następnie jako adiunkt, prowadził przedmioty: basso continuo, kameralistykę, kontrapunkt, literaturę specjalistyczną, metodykę nauczania gry na klawesynie.

Warto podkreślić słowa Habilitanta, który postrzega prowadzone przez siebie przedmioty jako systemowo niedoceniane. Odpowiednie podejście, przygotowanie i sposób przekazywania wiedzy spowodowały duże zainteresowanie prowadzonymi przez niego wykładami. Takie przedmioty jak literatura czy metodyka okazują się bowiem dużym wyzwaniem dla prowadzących, szczególnie wychodząc naprzeciw oczekiwaniom nowych pokoleń studentów.

Jako akompaniator miał przyjemność pracy ze studentami klasy prof. Sirkki-Liisy Kaakinen-Pilch i okazję obserwowania zajęć pani profesor. Wyzwaniem były liczne audycje studenckie, recitale i dyplomy, które okazały się również znakomitą szkołą szybkiego przyswajania materiału oraz zarazem zwalczania problemu stresu i tremy. Warto dodać, że Habilitant jest wszechstronnym muzykiem, grającym zarówno na klawesynie, jak i fortepianie historycznym czy pozytywie.

Po nadaniu stopnia doktora (lipiec 2019) rozpoczął prowadzenie samodzielnej klasy klawesynu, sukcesywnie powiększającej się w kolejnych latach.

Do tej pory był już promotorem dwóch recitali licencjackich oraz trzech magisterskich (w tym również ocenionego na wyróżnienie). Wśród sukcesów dydaktycznych Habilitanta warto wspomnieć m.in.: nagrodę absolwentki, p. Marii Książkiewicz (III miejsce, 4th International Moscow Music Competition w 2021 roku) czy nagrody w postaci nagrań płytowych i recitali kończącej właśnie studia p. Klaudii Łobody (H. I. F. Biber International Competition w Austrii oraz Da Vinci Young Sounds we Włoszech, w duecie ze skrzypaczką A. Owczarek).

Od kilku lat dr Aleksander Mocek jest opiekunem Koła Naukowego Historycznych Praktyk Wykonawczych. Do ważniejszych działalności organizacyjnych Koła należą: Międzyuczelniane Forum w formie konferencji naukowo-artystycznej towarzyszącej Dniom Bachowskim, kilkukrotne spotkania-konwersatoria z zaproszonymi gośćmi (m.in. A. Budzińska-Bennett, J. J. Orliński, M. Skrzeczkowski), koncerty edukacyjne w szkołach.

Otrzymana w 2019 roku indywidualna nagroda Rektora III st. czy okresowa oceny kadry (wyróżniająca 20/20 pkt) to tylko dodatkowe akcenty wskazujące na wyróżniającą się postawę dr A. Mocka jako pracownika wyższej uczelni. Habilitant oddaje się pracy z dużą pasją i poświęceniem. Niezwykle cieszy postawa tak młodego człowieka, która otwiera się na studentów, ich rozwój i przyszłość. Jak sam wspomina: „w pracy pedagogicznej bliski jest mi model pedagoga, który pyta studenta, czym ten chciałby się zająć, nie zaś kontynuującego model szkolny; pozostają przekonany, wspominając Roberta Hilla, że przede wszystkim nadrzędną wartością pozostaje samodzielność, odnalezienie własnej ścieżki, własnego dźwięku i własnej ekspresji.”

Z autoreferatu wnioskuję, że doktor Aleksander Mocek z dużym zaangażowaniem podchodzi do wszystkich przyznawanych mu obowiązków akademickich. On sam potrafi korzystać z wyzwań, z którymi mierzy się w trakcie swojej pracy. Chodzi tu zarówno o poszerzanie repertuaru, ćwiczenie elastyczności i umiejętności gry z różnymi solistami, walkę z tremą czy psychologicznie świadome podejście do studentów.

Działalność koncertowa (działalność artystyczna)

Habilitant może pochwalić się szeroką działalnością koncertową – solową, kameralną i orkiestrową, a Jego zainteresowania obejmują szerokie spektrum: od wczesnego baroku, przez klasycyzm, aż po romantyzm.

W rozdziale opisującym swoją aktywność koncertową wybiera najważniejsze projekty i wymienia nazwiska artystów, z którymi współpracował:

programy konkursowe (m.in. sukcesy na Międzynarodowych Konkursach Bachowskich w Lipsku w 2014 roku, nagroda EUBO „dla najbardziej obiecującego klawesynisty konkursu”, *Baerenreiter Prize* oraz 2018 - Nagroda Publiczności w finale konkursu oraz V miejsce czy dyplom finalisty podczas *Broadwood-Horniman Harpsichord Competition* Londyn w 2015 roku – Wielka Brytania)

program bachowski: od 2019 roku realizuje osobiste zobowiązanie wykonania koncertowo wszystkich klawesynowych dzieł Bacha. Do tej pory zrealizował: *Kunst der Fuge*, toccaty oraz *Klavier-Übung II* - Festiwal Bachowski w Świdnicy 2020, *Das Wohltemperierte Clavier I*, *Inwencje i Sinfonie* – Kraków, 2022 oraz dzieła młodzieńcze lub o niepewnej atrybucji (m.in. fantazje, *Capriccio BWV 992*, *Sarabanda con Partite BWV 990* – Świdnica, 2022 oraz Kraków, 2024).

inne recitale solowe, m.in.:

- wieczór monograficzny z utworami wirginalowymi W. Byrda na muselaarze (Kraków, 2023)
- organowe improwizacje wokół utworów z rękopisu *Andras-Bach Buch* (Monschau, 2022)
- wieczór monograficzny z twórczością wokół francuskiego rękopisu Bauyn (Kraków, 2022)
- recitale wykonane w Utrechcie w latach 2015–2019 podczas festiwalu muzyki dawnej *Oude Muziek*

w ramach aktywności kameralnej i orkiestrowej:

- dwa recitale z pełnymi cyklami pieśni F. Schuberta: *Die Schöne Müllerin* oraz *Winterreise* – Bartosz Gorzkowski-tenor - Kraków i Nowy Sącz, VII–XII 2023
- w marcu 2023 - nigdy nie wydane drukiem, *Leçons de ténèbres* Michela Lamberta - wraz z Justyną Młynarczyk (viola da gamba)
- w duecie ze skrzypaczką Agnieszką Świątkowską, wykonując m.in. sonaty C. Ph. E. Bacha (III 2019) czy sonaty na fortepian i skrzypce W. A. Mozarta (nagranie audiowizualne dostępne w sieci, 2021) lub w większym składzie – z Teresą Kamińską i Małgorzatą Wojciechowską (koncert *Musikalisches Opfer*, III 2019), Christophem Urbanetzem (koncert *Na dworze Fryderyka Wielkiego*, XI 2022) czy Anną Wiktorią Swobodą (koncert *Muzyka XVII-wiecznej Anglii*, I 2024)
- w ramach kameralnych koncertów akademickich ze Zbigniewem Pilchem i Teresą Kamińską w triach fortepianowych Beethovena (V 2022)
- w duecie klawesynowym z Krzysztofem Garstką - pół-improwizacyjne aranżacje muzyki XVII- i XVIII-wieku francuskiej – Akademia Muzycznych w Łodzi (2021) oraz w Poznaniu (2023), w 2024 roku ukazała się płyta wydawnictwa Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina pod numerem katalogowym 166, (*Les métamorphoses du clavecin*)
- od 2018 Habilitant stale współpracuje z Capellą Cracoviensis - koncerty, również kameralne, w kraju oraz za granicą – kilkadziesiąt razy w Krakowie (Opera Rara czy Misteria Paschalia), ponadto w Sewilli i Oslo (2018), Magdeburgu (2021) i Halle (2023); udział w nagraniu płyty *Jastrzębski et consortes*

- kilkakrotnie występy kameralnie oraz orkiestrowe z {OH!} Orkiestrą Historyczną, w kraju i za granicą m.in. Sztokholm i Wiedeń (2022)

- *Weihnachts-Oratorium* z Stadtsingechor zu Halle (Drezno i Halle, 2022), „Bach et consortes. Motets” z Fabio Bonizzonim i zespołem Cracow Singers (Mediolan i Verbania, 2022)

- wykonanie wszystkich Sonat Różańcowych H.I.F von Bibera z S. L. Kaakinen-Pilch (skrzypce) oraz E. Palviainenem (lutnia) w ramach koncertu-maratonu inaugurującego 44. Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej (2022)

- działalność klawesynisty i klawesynisty-korepetytora w ramach projektów operowych – na szczególną uwagę Habilitant wskazuje występy z *Red Bull Flying Bach* w Azji oraz *Pasję wg św. Jana* w Berlinie (2014), *Hipolit i Arycja* w Krakowie (Opera Rara, 2019), *Rodelinda* G.F. Händla w Polskiej Operze Królewskiej (spektakle w marcu 2020, przerwane przez pandemię), choreograficzna *Dydona i Eneasze* H. Purcella (VIII 2019 oraz Opera Rara, II 2021), projekt *Bach Goes Opera* (dwie *dramma per musica* J.S. Bacha w wersji scenicznej, Opera Rara, X 2022), *Rinaldo* G.F. Händla (Halle, VI 2023), *Susanna i Solomon* G.F. Händla z Capellą Cracoviensis, II i III 2024), *Venceslao* A. Caldary z Orkiestrą Historyczną (XI 2022), *Johannes-Passion* J.S. Bacha z Arte Dei Suonatori oraz Ensemble Polyharmonique (IV 2022), *Matthäus-Passion* J. Sebastianiego z Capellą Cracoviensis i Chórem Filharmonii Krakowskiej (III 2022), *Gismondo* L. Vinciiego z Orkiestrą Historyczną (XI 2019) czy *San Giovanni Battista* A. Stradelli z Gradus ad Parnassum (Festiwal Oper Barokowych w Warszawie, IX 2019)

- współpraca z Orkiestrą Kameralną i Symfoniczną Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej (dawniej: Uniwersytetu Pedagogicznego) w Krakowie oraz dyrygentką– Małgorzatą Tęczyńską-Kęską, również jako solista, np. koncert organowy B-dur HWV 294 G. F. Händla (Olsztyn, VIII 2022, Werona/Włochy, X 2023) czy *Koncert fortepianowy op. 40* H.M. Góreckiego (Sanok, IX 2023, Gorycja/Włochy, X 2023)

W podsumowaniu tego fragmentu recenzji wypada zwrócić uwagę na szeroką działalność Habilitanta. Aleksander Mocek występuje na znaczących festiwalach i muzycznych imprezach, zapraszany jest do współpracy ze znanymi artystami. Projekty, w których bierze udział to wymagające i bogate programy. Wskazuje to na Jego kunszt i wszechstronny talent. Objawia się on w postaci recitali solowych, kameralnych czy działalności w orkiestrach. Niezwykle istotne jest podkreślenie, że wykaz dorobku Habilitanta odznacza się dużą różnorodnością gatunkową i stylistyczną (koncerty, opery, sonaty obligato i z basso continuo, utwory klasyczne, pieśni romantyczne itd.). Obszerny repertuar Habilitanta zawierający tak różnorodne kompozycje wymaga sprawności na kilku instrumentach klawiszowych. Habilitant z powodzeniem występuje grając na klawesynie, klawikordzie, muselaarze, pozytywie czy fortepianie – w tym historycznym. Tworzy to artystę kompletnego.

Podsumowując Jego działalność zebraną w wykazie, spis przedstawia się następująco:

koncerty solowe z orkiestrą – 7

recitale solowe – 27

większe występy solowe (półrecitale) w ramach koncertów– 4

duety – 9

trio – 5

ogólna działalność koncertowa (w tym orkiestrowa, operowa) – 106

nagrania CD – 5

Kraje, w których występował Habilitant: Włochy (Werona, Gorycja, Verbania Pallanza, Florencja, Rossano Veneto), Niemcy (Monschau, Berlin, Drezno, Kolonia, Bad Lauchstädt), Holandia (Utrecht, Eindhoven, Rotterdam), Czechy (Praga), Szwecja (Sztokholm), Francja (Paryż), Norwegia (Oslo), Słowenia (Lublana), Austria (Brückl, Wiedeń), Hiszpania (Sewilla)

Polska:

Olsztyn, Kraków, Łódź, Świdnica, Warszawa, Podkowa Leśna, Katowice, Poznań, Nowy Sącz, Białystok, Gliwice, Bielsko Biała, Głogówek, Kazimierz Dolny, Dom Pracy Twórczej w Radziejowicach, Suwałki, Przemyśl, Wojnicz, Suwałki, Parzęczew.

Działalność naukowa, publicystyczna, popularyzatorska i in.

Szczegółową listę wystąpień na konferencjach oraz publikacji zamieszczona została w dorobku. Autoreferat wspomina o najważniejszych dla Habilitanta przykładach działalności tego rozdziału.

Habilitant wymienia dwa istotne sympozja - w Cambridge, we wrześniu 2017, gdzie przedstawiał referat o nieoczywistościach i pułapkach w procesach poznawczych towarzyszących lekturze źródeł – na przykładzie traktatów o kontrapunktycznej realizacji *basso continuo* oraz w Bolonii, w maju 2023, gdzie w kolekcji instrumentów historycznych L. Tagliaviniego w San Colombano prezentował swoją perspektywę zagadnień towarzyszących percepcji długości dźwięku oraz możliwych interpretacji artykulacji na instrumentach klawiszowych u autorów traktatów wykonawczych.

Innym ważnym doświadczeniem i wyzwaniem były prelekcje podczas festiwalu Misteria Paschalia (2024) w ramach zaplanowanego przez Vincente’a Dumestre’a, dyrektora artystycznego festiwalu, nowatorskiego programu *Listening Keys* (zagadnienia programowe koncertów La Poeme Harmonique, Hirundo Maris & Arianny Savall, Jerycho oraz La Tempête).

Po wybuchu pandemii w 2020 roku część swojej działalności dydaktycznej dzięki programowi MKiDN „Kultura w Sieci”, Habilitant przeniósł do Internetu, w postaci cyklu miniwykładów tematycznych, pt. Kontrapunkt Czasu Zarazy. Cykl zdobył już duże uznanie i grono słuchaczy.

Doktor Aleksander Mocek jest autorem szeregu notek programowych do koncertów własnych i innych artystów, ale na uwagę zasługują przede wszystkim eseje publikowane w „Ruchu Muzycznym”. Warto podkreślić wnikliwość autora oraz oryginalność tematów, np. *Elitarystyczne mrzonki* 14/ 2021 roku czy *Musical fiction* 10/2021.

Podobnie jak przy wykazie koncertów, tutaj również odnajdujemy rzetelny i pełny spis w wykazie:

konferencje, sympozja, sesje naukowo-artystyczne – 8

prelekcje, działalność popularyzatorska – 11

kursy, warsztaty (prowadzenie) – 2

Ocena zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia artystycznego

Habilitant wskazał jako swoje najważniejsze osiągnięcie artystyczne po otrzymaniu doktoratu nagranie koncertowe dzieła:

Johann Sebastian Bach, *Die Kunst der Fuge* BWV 1080 *Contrapuncti* I–XI, „*Contrapunctus XIV*” (niedokończony) XXV Dni Bachowskie, 24.3.2021

Realizacja nagrania audiowizualnego: Dawid Makosz, Krzysztof Madoń

Aula „Floriana”, ul. Sereno Fenn’a 15, Kraków

Klawesyn dwumanualowy w stylu flamandzkim, John Storrs temperacja: *temperamentum inaequale modernum* Sorge’a

online: www.vimeo.com/543775508

Ponieważ taka forma jest pozbawiona opisu np. w postaci książeczki do płyty, Habilitant opisuje szczegółowo drogę swojej fascynacji tym dziełem do czasu rejestracji. Podsumowuje w słowach:

Nie jestem pewien, czy wykonawca staje się mądrzejszy dzięki wykonaniu utworu, nawet takiej rangi jak Kunst der Fuge czy inne arcydzieła zachowane w zbiorowej świadomości jako ikoniczne. Wierzę natomiast, że staje się lepszym muzykiem i artystą dzięki temu, że przeszedł przez ścieżkę, która wymogła na nim zadanie sobie pytań – od dylematu, czy podjąć się wyzwania, po ostateczną decyzję o wyjściu na scenę i rozpoczęciu polifonicznej podróży.

Ta polifoniczna podróż jest niezwykle zadaniem dla wykonawcy. Habilitant staje bowiem przed wyzwaniem, w którym sprzeciwia się postrzeganiu tego dzieła jako czysto teoretycznego lub „owianego chłodem polifonicznym”.

Moim zdaniem Habilitant stworzył niezwykle kreację artystyczną. Utwór, który w świadomości wielu muzyków istnieje jako skomplikowane ćwiczenie kontrapunktyczne, stał się melodyczno-harmonicznym wyzwaniem, opowieścią, całością, pełną afektów czy refleksji. Dowodzi to jak zawsze genialnej natury muzyki Bacha, która nigdy nie jest oczywista i kryje w sobie wiele niespodzianek.

Już w pierwszym kontrapunkcie słyszymy łamanie między głosami, które mogą nieco zaskoczyć i wydawać się wręcz manieryczne, kiedy w zestawieniu z kolejnym kontrapunktem zaczynamy rozumieć wszystkie zabiegi. Poszczególne kontrapunkty zaczynają mieć swoją tożsamość i charakter, wyczuwamy i wyraźnie słyszymy różnice i kontrasty, dynamikę. Zmiany rejestrów dodatkowo wzmacniają efekt. Jednakże przy częstym łamaniu głosów, wyrazistym melodycznym dialogowaniu, niekiedy może brakować pewnej surowej polifonii, która byłaby dodatkowym elementem wzbogacającym kolorystycznie i agogicznie całość. Również dwugłosowe przebiegi nie wymagają natychmiastowego łamania głosów, tak jak np. początek kontrapunktu 7. czy 3., gdzie skromne rozpoczęcie dałoby jeszcze więcej kontrastu dla pojawienia się chromatyki.

Warta zauważenia jest wysoka wrażliwość na dźwięk i zróżnicowane *toucher*, szczególnie w delikatnych i miękkich przebiegach. W kontrapunktach, w których występuje rytm punktowany lub wyraźne skoki Habilitant stosuje zróżnicowaną artykulację, dbając o przełamanie schematyczności długich pochodów, jak w kontrapunkcie 2. czy 9. Refleksyjny kontrapunkt nr 5 z dodanymi ornamentami dodatkowo uwypukla kontrapunkt *in stylo Francese*, a poszukiwanie elementów tanecznych wzbogaca narrację i percepcję całości. Zwykle bowiem jest mi bliżej do tanecznych form barokowych, które powodują, że można poczuć i usłyszeć pochody rytmiczne lub zwroty melodyczne. Również typ motywicznego

„snucia się” może kojarzyć się słuchającemu bardziej z *allemande*, niż z poważną, skomplikowaną fugą, dzięki czemu oprócz czystej formy dostrzeże on również piękno, a nie poważne skomplikowane fugi.

W Interpretacji Habilitanta znajdujemy wymiar narracyjny, który zdecydowanie przełamuje tradycyjne podejście. Jednocześnie stawia pytania o emocjonalny wyraz muzyki dawnej - jak realizować rubato, legato, pauzy i zawieszenia, kadencje. Jak dalece można eksperymentować z czasem, aby nie zostawić odczucia przesady.

Moim zdaniem Habilitant pokazuje korelację oddechu, długości dźwięku i zachwyty dźwiękiem (np. ostatni kontrapunkt i jego długie wartości w temacie), doskonale dysponuje czasem, dobiera odpowiednie tempo. Rubato, powstrzymanie tempa, zawieszenia harmonii pokazuje bardzo wyraźnie w dramaturgii kontrapunktu 11.

Wielką przyjemnością było również obcowanie z dźwiękiem klawesynu, na którym zostało dokonane nagranie (W 2015 roku Habilitant otrzymał stypendium „Młoda Polska” na zakup tego właśnie instrumentu). Habilitant zastrzega, że przedstawione nagranie jest wersją koncertową (z pewnymi wyjątkami), niepozbawioną mankamentów i niedociągnięć, które mogą się zdarzyć przy graniu „na żywo”. Nie ma to wpływu na narrację i jakość, ani na poziom wykonywanego dzieła. Pomimo drobnych potknięć, nagranie pokazuje wysoki kunszt Habilitanta i Jego zdolności technicznych. Dzieło to wymaga bowiem wysokiej sprawności i elastyczności.

Przedstawione dzieło wnosi wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzycznej. Oprócz wysokiego poziomu wykonania, przynosi nową i śmiałą interpretację, nie przekraczającą granic estetyki i zasad. Osiągnięcie to niewątpliwie pokazuje dojrzałość artystyczną Habilitanta.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dokumentacją, autoreferatem oraz osiągnięciem artystycznym jednoznacznie mogę stwierdzić, że pan dr Aleksander Mocek jest znakomitym artystą, specjalistą, świadomym interpretatorem, teoretykiem. Jest osobą propagującą sztukę, występującą na wielu scenach polskich i zagranicznych, a także zaangażowaną w dydaktykę. Osiągnięcie artystyczne wskazane przez Habilitanta jest materiałem muzycznym wykonanym na wysokim poziomie artystycznym.

Niniejszym stwierdzam, że dorobek artystyczny oraz przedstawione osiągnięcie artystyczne Pana Aleksandra Mocka spełnia wymagania art. 219 Ustawy z dnia 20.07.2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm. i wnosi znaczący wkład w rozwój reprezentowanej dziedziny sztuki, w dyscyplinie sztuki muzycznej.

Osiągnięcie artystyczne pana dr Aleksandra Mocka przyjmuję bez zastrzeżeń.

